

Dr. Szántó Imre, tanszékvezető egyetemi tanár felszólalása a Hazafias Népfront Országos Kongresszusán

Tisztelt Kongresszus!

A párt és a Hazafias Népfront nem egyszer hívta fel a figyelmet, hogy bátrabban, lelkesebben nyúljunk haladó hazafias hagyományainkhoz — így a helyi haladó hagyományokhoz is —, hogy nemzeti történelmünk és művelődésünk minél gazdagabban feltárt örökségével alapozzuk meg ifjúságunk és dolgozó népünk hazafias nevelését. A helytörténeti kutató és feldolgozó munka a történettudomány érdeklődésének előterébe került, s nagy lendületű kibontakozásának eredményeként egymás után jelennek meg feldolgozások a községek, a városok vagy a különböző területek, földrajzi egységek történeléből. Számos helyi folyóirat indult, a helyi tanácsok kiadásában kisebb-nagyobb terjedelmű füzetekben, kötetekben helytörténeti tanulmányok látnak napvilágot. Szinte tömegmértékben kezd kibontakozni a helyi honismereti anyag becses értékeit (műzeális leleteket, történelmi forrásértékű írásos dokumentumokat, néprajzi, művészettörténeti és egyéb vonatkozásokat) összegyűjtő és feldolgozó mozgalom Csongrád megyében is.

Egyik oldalról a politikai vezetés aktív támogatása, másik oldalról pedig a társadalom egységes igényei azok a jelenségek, amelyek a helytörténetírás újabb megélénküléséhez vezettek. Széles tömegek kíváncsiak arra, hogy egy-egy faluban, városban hogyan éltek elődeink, s miképpen zajlott le az a folyamat, amely végül is elvezetett a felszabaduláshoz, s a felszabadulás utáni, a korábbinál jóval dinamikusabb fejlődéshez. Elődeink alkotó munkájának megismerése és megbecsülése a kései unokákat a teremtő, építő munkában megnyilvánuló hazaszeretetre neveli.

A szocialista lokálpatriotizmus nélkülözhetetlen erőforrása a társadalom életében, helyileg és országosan is. A szülőföldhöz, lakóhelyhez, munkahelyhez fűződő szeretet és az ezek korszerű alakítására kifejlesztett szellemi vagy fizikai erőfeszítés és felelősségérzet nemcsak helyi jelentőségű, hanem az osztársadalmi fejlődésnek is egyik legfőbb tényezője. A nemzeti fejlődés ugyanis nem egyszerűen a helyenként elért eredmények összegezéséből tevődik össze, annál több és végső minőségében más is. Mégis bizonyos, hogy a helyi fejlődés az országos fejlődésnek nélkülözhetetlen, szerves alkotóeleme és tényezője. A szocialista lokálpatriotizmus és a szocialista patriotizmus tehát nemcsak kölcsönösen kiegészíti, hanem kölcsönösen fel is tételezi egymást.

A helytörténeti kutatások nagyon jelentős vonása, hogy fel akarja tárni az emberek aktív tevékenységét, építő munkáját, harcát a gazdasági, a társadalmi és a kulturális továbbhaladásért. Helytörténeti kutatásaink és ismeretterjesztésünk célja, hogy a magyar nép haladó demokratikus, forradalmi és szocialista hagyományainak felelevenítésével erősítsük a nemzeti összefogás és a szocialista hazafiság gondolatát. A párt-, a népfront- és a tanácsi szervek éppen ezen az alapon váltak a helytörténetírás fellendítőivé.

A felszabadulás óta nagy politikai, gazdasági és kulturális változások történtek hazánkban. Sűrű feladat, hogy a magyar nép életének e fontos állomásait helyi viszonylatban feltárjuk a történetírás számára. A helyi krónikák, a statisztikai táblázatok és a dokumentációs képanyag felhasználásával kritikai beszámolóknak rögzítetik az újjáépítésnek és a szocializmus építésének azt a hatalmas munkáját, amely hazánkban 1945 óta folyik. Mindenütt nagy idők szemtanúi vagyunk, ennek eredményeit rögzítenünk kell. Ezekből a helytörténeti munkákból tevődik össze a nagy harcnak összefoglaló története, amelyet a békéért, az újjáépítésért, a szocializmus alapjainak lerakásáért, majd teljes felépítéséért folytatunk.

A szocializmus emberéhez elsősorban a munkásosztály harcos, felszabadító hagyományai, mindenekelőtt a szervezett munkásmozgalom tradíciói állnak a legköze-

lebb. A helytörténeti kutatók megtisztelő feladata többek között a párt-veteránok és az öreg munkások szóbeli közléseinek feljegyzése. Ezeknek a közvetlen élményből fakadó benyomásoknak, tapasztalatoknak és tanulságoknak az összegyűjtése és ifjúságunk politikai nevelése érdekében való felhasználása kétségkívül a szocialista öntudat fejlesztésének egyik leggyümölcsözőbb módja. Nagyon sok fiatal magától értetődőnek tekinti boldog ifjúságát és nincs tudatában annak, hogy a munkásfiatalok élete valamikor egészen más volt. Hallja csak meg az ilyen fiatal az öreg munkásoktól és pártveteránoktól, hogy munkásosztályunknak — marxista-leninista pártja vezetésével — milyen kemény és áldozatos harcot kellett vívnia, míg a szocializmus építése hazánkban is valósággá válhatott.

Az üzemtörténeti munkáknak abból a szempontból is nagy jelentősége van, hogy — a tapasztalat szerint — a legalkalmasabbak az üzem, a gyár, a telep munkásságának megmozgatására, a munkásmozgalom története iránti érdeklődésük felkeltésére. Az üzemek múltjának feltárása, az egymást váltó munkásgenerációk életének, a gyár fejlődésének, termelési és műszaki színvonalának bemutatása közvetlen szerepet tölt be az üzemi kollektíva kovácslásában, az üzemi büszkeség és öntudat kialakításában és fejlesztésében. A visszapillantás a munkában, az alkotásban gazdag évtizedekre erőt, önbizalmat ad, mert az emberi erőfeszítés értelme, eredménye testesül meg a több évtizedes változásokban.

A magyar munkásosztály történetéhez a legszorosabban kapcsolódnak a parasztság osztályharcos hagyományai. A munkás-paraszt szövetség haladó hagyományainak ápolása sürgetően írja elő annak megvizsgálását, milyen szervezeti és ideológiai hatása volt a munkásmozgalomnak a parasztságra. Meg kell mutatnunk, hogyan alakult munkásság és a parasztság szövetsége, milyen történelmi fázisokon ment át amíg eljutott a mai helyzetéhez, amikor a munkásság és a dolgozó parasztság hazánkban is együtt építi a szocialista társadalmat.

Haladó hagyományaink sorában a forradalmi eszményképek mellett az eddigiek-nél jóval nagyobb helyett kell szentelnünk a dolgozó osztályok termelési és munkáshagyományainak, a termelő és alkotó emberi munka kultuszának. A helytörténet az igaz hazafiságot, az alkotó munka megbecsülésével kapcsolja össze, vagyis a teremő-építő munkában megnyilvánuló hazaszeretetre nevel. Egy kis falu (vagy város) történetéből is kiténik, hogy dolgozó elődeink nyomorúságos, gondokkal teli élete, szenvedése, áldozata és harca nem volt hiábavaló. Ők „csinálták” azt a helyi történelmet, amihez megszépült életünk kapcsolódik.

Falusi randevú
(Jámborné Balogh Tünde agyagszobrocskája)